

Kirjoittamisen työpaja: Minän kirjoituksia

Avainsanat: yläkoulu, kirjoittamisen työpaja

Toteuttaja: Hanna Kurki-Aittomaa

Luokka-aste: 7. lk

Kirjoitetaan tekstejä omista muistoista ja kokemuksista. Kertomukseen voi lisätä myös keksittyjä tapahtumia. Teemana on siis oma historia.

Omasta itsestä kumpuava aihe motivoi oppilaita ja poistaa esteitä kirjoittamisen tieltä, sillä kuten kulunut sanontakin sanoo, onhan jokainen oman itsensä jonkinlainen asiantuntija. Toisaalta taas tämäntyyppinen kirjoittaminen korostaa sitä, että jokaisen oppilaan kokemukset ovat “niin tärkeitä”, että niistä kirjoitetaan koulussa.

Lämmittely: Kirjoitusprosessiin valmistautuminen

Ensimmäisellä tunnilla lähdetään etsimään aiheita toiminnallisten harjoitusten avulla.

Tunti aloitetaan siirtämällä pulpetit syrjään ja tekemällä tuoliringi. Tuoliringissä oppilaat tekevät kerrosvoileipä-harjoituksen, jossa siirrytään tietty määrä paikkoja harjoituksen vetäjän ohjeiden mukaan, mikäli vetäjän kertoma väite pitää omalla kohdalla paikkaansa. Opettaja kirjoittaa n. 10 erilaista väittämää, jotka liittyvät jollain tavalla lapsuuteen/aikaan ennen yläkouluu.

Harjoituksen jälkeen keskustellaan hetki huomioista, minkä jälkeen kerrotaan, että työpajan ensimmäisenä teemana on kunkin oma historia. Oppilaat jaetaan ryhmiin ja kunkin oppilaan tehtävänä on kirjoittaa kaksi tosijuttua ja yksi vale liittyen heidän menneisyyteensä. Juttujen mittana voi olla noin virke tai pari/kohta. Kun jutut on kirjoitettu, oppilaat pelaavat pienryhmissä valehtelijoiden klubi -peliä, jossa yleisö yrittää kyllä tai ei -kysymyksiä kysymällä saada selville, mikä väitteistä on valetta.

Tunnin lopulla näytetään muistolista-kotitehtävä. Muistolistan kysymyksiä voivat olla:

- 1) Mikä on ensimmäinen asia, jonka muistat lapsuudestasi? 2) Mitä puuhastit mielelläsi pienenä?
- 3) Mitä muistat ensimmäisestä koulupäivästäsi? 4) Mitä pelkäsit pienenä? 5) Mitä hassuja väärinymmärryksiä sinulla oli pienenä (esim. kaikki ulkomaalaiset puhuvat englantia)?

Mentoritekstin käyttäminen

Oppilaille palautetaan mieleen, että kirjoittaja osaa kertoa asiat niin, että ne luovat lukijalle tuntemuksia, tunteita ja vahvoja mielikuvia. Hyvä kirjoittaja osaa kirjoittaa yksinkertaisenkin tapahtumasarjan tai tuntemuksen toisin eli välttämättä ilmaisee vaihtoehtoa: Heräsin ja olin vielä aika väsynyt, mutta päätin mennä uimaan. Uiminen peristi. Söin aamupalaa jne.

Mentoriteksti: Nadja Sumanen - Rambo (luvun 5 alku)

Luvun viisi alussa Rambon kirjoittaja käyttää taitavasti eri aisteja tunnelman ja miljöön kuvaamisessa ja tasapainottaa/keventää kerrontaa käyttämällä tehokeinona huumoria kuvatessaan tapahtumia päähenkilön silmin.

Opettaja jakaa pienryhmäläisille erilaisia vastuualueita:

1. Poimi tekstistä eri aisteihin liittyviä kohtia
2. Poimi tekstistä humoristisia kohtia
3. Tiivistä tarinan tapahtumat juonikuvaukseksi ja poimi tapahtumapaikat muistiin

Opettaja lukee katkelman ääneen ja oppilaat saavat samat sivut kopiona. Oppilaat kirjoittavat vastaukset ylös. Tärkeää on se, että vastaukset saa helposti näkyviin muulle ryhmälle (esim. Padlet hyvä vaihtoehto). Vastaukset käydään yhteisesti läpi.

Keskustellaan oppilaiden kanssa kotitehtävänä olleista muistolistoista. Mistä muistolistoissa olevista asioista voisi kirjoittaa käyttäen samanlaisia kerronnan keinoja kuin Sumanen?

Oppilaat kirjoittavat lyhyet tekstit heräämisestään ja koulumatkastaan siten, että toisessa keskitytään siihen, miltä eri asiat tuntuvat ja toisessa käytetään humoristista havainnointia.

Suunnittelun apuvälineitä

Suunnitteluvaiheessa käytetään varioiden tarralappumenetelmää. Lapuille listataan ainakin tärkeät henkilöt, paikat, tapahtumien alku, ristiriita, lopputulos, mitä tärkeitä yksityiskohtia haluaa ottaa mukaan kertomukseen. Tavoitteena on saada ainakin kymmenen lappua. Tämän jälkeen laput järjestetään ja sen jälkeen piirretään ja kirjoitetaan keskeinen sisältö (alkutilanne - kehittyminen - käänne - loppu -järjestykseen).

Suunnitteluvaihetta varten on hyvä tehdä yksi pohja (esim. A3-kokoinen), jossa on kirjoitetuille tarralapuille oma sarakkeensa, piirroslaatikko ja kirjoitustilaa. Lomakkeessa on myös kohta, johon oppilas asettaa tekstilleen ja/tai kirjoittamisprosessilleen muutamia tavoitteita, kuten: "Kirjoita tähän kuvailevia sanoja, joiden haluat tulevan lukijalle mieleen tekstistäsi" ja "Aion kiinnittää erityistä huomiota pilkkuihin/ yhdyssanoihin/ alkukirjaimiin".

Tarralapputekniikkaa voidaan harjoitella myös parityöskentelynä siten, että kukin pari kirjoittaa lapuille valmiiksi mietityn aiheen pohjalta juonen ja sitten parit laittavat toistensa laput mielestään oikeaan järjestykseen ja kertovat samalla tarinaa sitä hieman "lihottaen".

Kannustetaan oppilaita kirjoitusprosessin aikana rohkeasti kysymään toisiltaan mielipiteitä.

Kirjoittaminen ja palautteen antaminen

Kirjoitusprosessin aikana kannustetaan etäännyttämään kertomusta omasta itsestään juonenkäänteiden lisäämisen ja esim. kertojatyyppin valinnan kautta, mutta pohjana toki on oppilaan oma kokemus koko prosessin ajan.

Kirjoittamisprosessin aikana opettaja kommentoi ja kannustaa oppilaita sekä suullisesti että kirjallisesti esimerkiksi ohjaavin kysymyisin.

Oppilas arvioi, miten suunnittelulomakkeeseen kirjatut tavoitteet toteutuivat. Lisäksi kuhunkin tekstiin merkitään jollakin tavalla kohta, joka 1) oli helpoin kirjoittaa 2) onnistunein kohta 3) kohta, joka tuotti vaikeuksia, mutta joka on nyt valmiina paperilla.

